

LA TORRELLA

SETMANARI CATALÀ

10 CENTIMS lo número

Molt diabòlica deu ser
aquesta nena pitera
quan los espia-dimonis
la voltan de tal manera.

De dijous á dijous

El tot y sern' en Canalejas un d' els polítics madrilenys d' ideas mes liberals; l' estar fregadís al camp republicà malgrat qu' ell ne sia monárquich, ab son viatge darrer ha pogut palpar d' aprop lo mancamment d' entusiasme que promouhen á las masas las sevas doctrinas.

Es que la monarquia sembla ja avuy en día, aquells arbres vells corcats y sechs, quinascas branques esprimatxadas no fan sombra, ni donan aquell bellugadís de alegría que 'n produheixen els arbres novells de sava vigorosa y de fullaraca movedisa y tendra, alegroya d' els cors y d' els esperits.

No 'ns cal fer esment de las peripecias de 'l tal viatge, que si no fos per las vistas properas que 'n te á las dolstras de 'l poder, hauria passat ignorat de tothom que no mes hi ha vist la cria d' un partit mes, apunt per manejar las cireras, que de tant maduras com son, ja cauhen de l' arbre.

L' assamblea pedagógica qu' ha tingut lloch en lo paraninf de la nostra Universitat literaria, ha donat lloch á un escándol ferm, convertint lo qu' hauria de ser centre de cultura intelectual, en camp de combat entre lliberals y reaccionaris, qu' ab lo nomenament de 'l pare Nozaleda pe 'l bisbat de Valencia, s' han tornat valents y volen dar fe de vida potentia y vigorosa, sostenint y aguantant els seus capítosts.

Lo jovent conservador, que tampoch ne falta, perteneixent á diferents societats políticas d' aquí Barcelona, va compareixer lo dissapte prop passat á l' Universitat, disposat á xiular y esvalotar, totas quantas proposicions se presentessin, contrarias á son modo de pensar y ab lo fi y efecte d' imposars'. Un altre colla, composta de la gent d' ideas avansadas y lliberals, ja previnguts pe 'l qu' havia succehit en sessions anteriors, va entrotllar als joves esmentats, contenintlos garrot en má, quan volian mourer desordres y obligar á disoldrer l' assamblea. Un de la colla conservadora, volia impedir que s' estessin al local els de 'ls garrots, per fer millor la seva feyna... mes l' altre va contestarli ab una garrotada al cap que 'l va deixar estamordit.

Mes lo rebombori qu' aixó va causar, va passar per alt á molts d' els concurrents y la sessió va seguir.

A la plassa, gran nombre d' els lliberals, provehits d' els bastons corresponents, exercia funcions policiacas, descuidadas p' els que 'n tenian l' obligació de vigilar, esperant la sortida d' els que 'n volian mourer un conflicte y no ho pogueren lograr.

Prou va haver'hi pet de garrotadas y bofetada «limpia» al ser al carrer... va haver'hi crits de visca, per la República, per la Llibertat y per la Democracia... va haver'hi moris pe 'ls jesuitas y pe 'ls reaccionaris y á tots van associars' els transeunts.

Malgrat tot aixó, l' assamblea pedagógica, no podém pensar que 'n dongui bons fruits; els iniciadors se 'n guardarán sos bons dessitjos; las cosas anirán com fins ara han anat; l' ensenyansa anirá sotmesa á la clerigalla; els mestres cobraran poch per viurer y encare 'ls ho quedarán á deurer, y lo títol de mestre á Espanya, será una executoria per morirs' de fam.

D' avensos en lo sistema, de material modern á las escolas per criar bons ciutadans y un jovent il lustrat, per fershi els homens de 'l porvenir... d' aixó, no cal pas parlarne.

Bon floch els ha caigut als teatros madrilenys, per volguer privar lo governador qu' els artistas cantesin coplas alusivas al nomenament d' en Nozaleda per lo bisbat de Valencia. Com que tot lo privat n' es desitjat, lo públich de la vila coronada concurrent als teatros, no 's cansa de demanar coplas; y els artistas passen la pena negra... per complaurel, que encara no s' esllabisa una mica, ja 'ls portan presos, ben fermats com si 'n fossin criminals. Lo gros públich ja hi pren part, acompanyant als artistas quan s' els enduhen cap á la delegació, com succeheix molt sovint; y la policia fent de las sevas, y complimentant sens dupte ordres superiors, esvaheix lo seguici á garrotadas. Es la moda imperant y no hi ha mes remey que seguirla; d' ara per endavant, no 's podrá anar per Espanya, sense un bastó á las mans... y garrotada de cego, al qu' ens planti cara.

Lo cas, ha dat peu per escenas tan grotescas, com la d' un molt conegut actor, qu' ab gestos y mimica... mes sens paraulas, va donar tan gros gust als morenos, que semblava talment que 'l teatro s' havia d' ensorrar; mes per paga, tingué de passar la nit al Govern civil, sens que li deixessin combiar la roba y rentar la cara, ni me nos enviar un recado á casa seva, fentlos saber ahont se trobava.

Lo cert es que ja hi pren part tothom; qu' han fet tancar d' ordre gubernativa un teatro de Madrid y que las Juntas directivas de las asociaciones d' actors y autors, no saben com aturar lo conflicte, ni com s' ho han de fer per accontentar á tothom; es un impossible y un cas de temeritat lo volguer'ho aturar.

Tot cau de 'l mateix costat, y ningú va tant en contrari seu, com la mateixa gent conservadora, que al mirars' impotent per aguantar lo devassall que 'n te 'l dessobre, pert la xaveta... y no la toca, que no l' esguerri.

D' aquí vé qu' ens dolgui l' espectacle, que 'n donan á la ciutat de Barcelona, que 'n deuria ser mirall, els regidors republicans que per contes de dar llum, donan fum; logran fer riurer ab sas barallas insignificants, als elements monárquichs, que s' els miran enfutismats, per una vara d' arcalde ó lo nomenament de vocal d' una comissió.

Lo poble ha correspost ab l' elecció.

Ara vosaltres, republicans de l' Ajuntament, heu de correspondrer ab lo ben obrar.

Solzament aixís, anirém á la fi qu' ens propo-sém

CALIXTE PI Y XARAU.

LA YUYTADA

La vaga dels obreris
de á bordo ó bé tripulants
que abarca també la *huelga*
deis treballadors de mar,
sigan del color que vulgan
ó de qualsevulga ram,
ha estat d' acort secundada
per marinos navegants
d'altres barcos de molts puestos
que als armadors han posat
en un brete, (tal com diuen
'ls escriptors castellans).

Aqueixa vaga *sui géneris*,
es, tant y tant important
que pot durne conseqüències
molt graves, trascendentals
tenint en compte 'l caracter
d' eixa vaga singular,
encara que sent comuna-
(siga una vaga.. plural.

Jo 'm fixo en que si 'ls de á bordo
d' aqueixos vapors mercants
s' empenyan á quedá en terra
per fer *ali* ab sos companys
y 'ls de terra fan els medis
de á ningú deixá embarcar
per' que 's quedin dalt dels barcos
sense mossos- tripulants,
lo conflicte pot ben pendre
un carís molt especial
contribuint 'ls uns y 'ls altres
á fer, si dura, plegar
lo comers que 'n dihém marítim
ó al menos paralisá 'l.

Alashoras, si aixó arriba,
que fóra molt arribar.
nostre port de Barcelona
(qu' es lo més rich y mes. . car
segons certas estadísticas,

de tot 'l Mediterrá)
sols, sería una. . neerópolis,
ahont fóran enterrats
'ls negocis de nostra *urbe*
marítima y comercial.

La Industria ¡es clar! los pendria
tota mena de travalls
y 'ls tallers tots y las fábricas
fóran locals destinats
á las aranyas y ritas
que hi tindrian ample camp

Las societats económicas
s' haurian de preocupar
d' aqueix grave estat de cosas
que pot ben encarrilar
aqueixa vaga tan mansa,
aparentment y tan gran
per las sevas conseqüències
si durés massa, per cas

Quan surtí al carré aquet número
de LA TOMASA qui sab
si 'l conflicte estaré en vias,
d' arreglo, qu' es d' esperar.
Pró, si aixis no fés, nosaltres
fills amants de la ciutat
preguem á qui corresponga
busquí solució aviat.

*
**

Mal any, tú, 1904,
has comensat ton regnat
ab l' espasa de Damocles
sospesa demunt del cap
de tots 'ls Estats d' Europa
qu' están - com qui diu - ab l' ay
dins el cos á conseqüència
d' aqueix conflicte tan gran
entre l' autócrata Rússia

y 'l Japó modernisat.

Lo conflagració europea.
qu' eixa guerra pot portar
fá basarda de pensarhi
'ls que aquí á Espanya som nats
y hi vivim, casi pot dirse,
íntegros.. per caritat
de l' una potencia y l' altra
que, tenint un poch de fam,
d' aqueix palpís de l' Espanya
no 'n tindrian per dinar.

Ah! ¡Desgraciats de nosaltres
si vingués un daltabaix!
Tin uém segú que nosaltres
tant si anava vé com mal
aniríam sempre á sóta..
¡To'hom sempre 'ns vá á caball!

Aixís com 'l rús es home
(segons un que á Rússia ha estat)
apátich, fret, per Natura.
sens que procuri esforsar's
pera treurers l' apatía
ó pera escalfarse may,
lo japonés - com ja ho deya
en Colomé-es molt trempat
y á més un home d' empenta
molt llest, molt via y molt gat.

Vull dir qu' en aqueixa guerra
(vull dir, si arribo á estallar)
lo Japonés dú ventatja
sino material, moral,
y á més té las simpatías
dels pòbles ben liberals.

Déu fassi que als de la Rússia
'ls deixin sense caballs
(Pró als de la Rússia .. de Russia;
¡no als nostres municipals)

PEPET DEL CARRIL.

La setmana

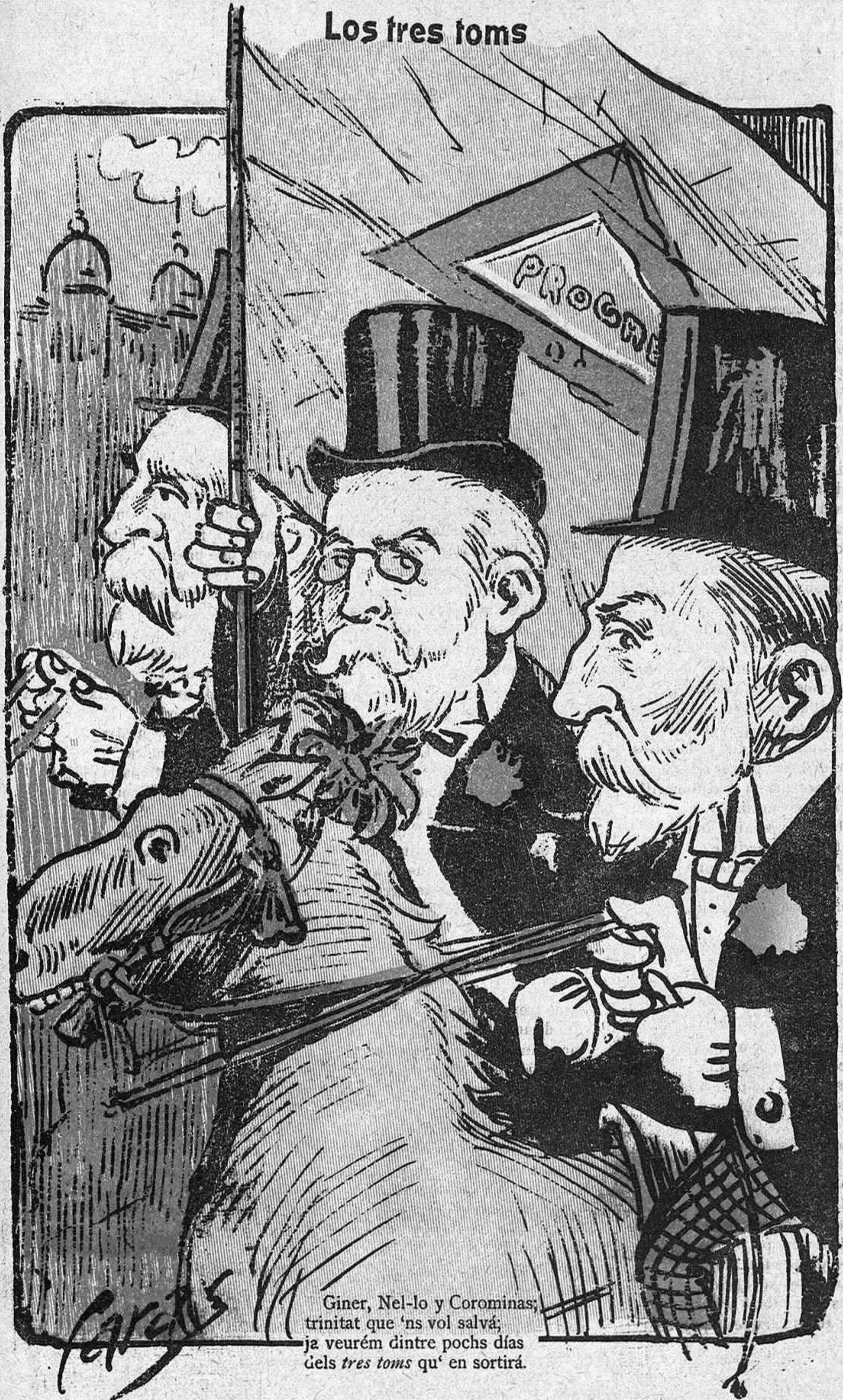
La setmana es un calvari
que conta set estacions,
de las set, las sis primeras
son totas á qual pitjor.
Cada estació 's fa ab un día,
día de pena y dolor,
de pena per la nostra ánima,
de dolor pel nostre cos.
Lo dílluns es la primera
y no es pas de las mellors,
la pujém á las palpentas
trepessant per tots cantóns.
Lo dimars es la segona,
eixa es de sombras y dol,
son poquets los que lá pujan

sens trencarse cap y coll.
Lo dimecres, la tercera,
no es millor que la anterior,
la pujém fent mil ganyotas,
á empentas y rodolóns.
Lo dijous, eixa es la quarta,
té entrebanchs á discreció,
y sos perills sols se vencen
suhant aygua y sanch á doll.
Lo divendres es la quinta,
y tampoch es res de bó,
perqué com las quintas totas
costa sanch y vida á molts.
Lo dissapte n' es la sexta,
té molts nuvols de tristor,
pero al arribá al cap vespre
casi sempre 's veu el sol.

Lo diumenge es la darrera,
eixa es de llum y de goig,
pero gois y llum y ditxa,
tot s' acaba á entrar de fosch.
Y al despuntar lo nou día,
sens sabern' explicar com
nos trobém altra vegada
á la primera estació.
Y aixis en aquest calvari
que conta set estacions,
los pobres aném morintnos
tan si volém com si no,
y pujant y baixant sempre
'nem rodant á tomballóns,
fins lo jorn que de sorpresa
nos arreplega la mort.

EMILI REIMBAU PLANAS

Los tres toms

Giner, Nel-lo y Corominas;
trinitat que 'ns vol salvá;
ja veurém dintre poch's días
dels tres toms qu' en sortirá.

Fullaraca

— ¿Qué 'm dñus dèl boa de plumas,
Teodorito estimat?

— Sabs qué dich: que 'ls teus capritxcs'
á mi 'm deixan ben plumat.

— Somniava qu' un automòvil,
me regalava, Parreño

— Donchs, continuhi somniant,
perque al fi, la vtda es sueño.

La veritable felicitat

I

ADA jorn de bon mati ja comensavan á eixir de ca 'l ferrer ressonants colps de mall, al compás del cant alegre y joliu de 'n Ramón. Els aucells del bosch se deixondian al sentils y l'acompanyavan ab tendras canturias. Al rebre tant poétich bon dia, 'l poble 's despertava.

¡Que n' era d' hermós alló! Abaix la pintoresca vall farcida de casas, totas unidas igual que els cors dels qu' hi habitavan; y allá á la mitat de la montanya, á la vora de la carretera la casa de 'n Ramón la més simpática de totas, ahont se respirava l' ayre pur y santos del treball y l' alegria. Allí 'ls canis se succebian els uns als altres, sempre hermosos, virils alegroys, ab son estrambotich acompanyament; pim, pam, pim, pam... Y 'l mall seguía sempre vibrant, ointse de mitj' hora lluny, entonant ab sa llengua estranya eterna lloansa al treball benefactor, font de vida y riquesa... pim, pam, pim, pam...

La felicitat de 'n Ramón era proverbial: Jove, sá y ab dos brassos, ab que guanyarse la vida; ¡que més podia desitjar! Y no obstant malgrat creure's ell mateix felis, l' ambició, aqueixa vil ramera que corromp la societat, va trucar al seu cor y ell li va obrir:

Aixo va succehir una calorosa matinada d' istiu. Estava acabant frissós una feyna pera un rich potentat, quina *villa* 's distingia desd' allí, y per son rostre rodolavan grossas gotas de suhor. De prompte alsá la vista y la casualitat feu que la ficsés en la terra del potentat y vegé á n' aqueix estirat en una *chaise longue* sota d' un arbre del seu jardí. Al contemplarlo no poguè menys d' exclamar:

—¡Aqueixa si qu' es més felis que jo!

Aqueixa deria may més se la poguè treure del cap. Tenia enveja del parásit captivat per sapoltroneria, qu' ell considerava 'l colmo de la felicitat y cobrá horror al treball ¡Desgraciat! Sempre pensava qu' era un esclau y que 'l treball no es mes qu' un cástich que Deu imposa als homes, sense compondre que lo que 'ns conta la Biblia es la més immoral de las mentidas; y parodiant á ne 'n Rousseau, mormolava:

—¡Si jo fos rich...!

—¿Vols ser ho?— li diguè un jorn una veu, que no sapiguè d' ahont va eixir.

—¡Si!—responguè en Ramón, cridant ab tota la forsa de la seva ànima.

—Donchs, be— continuá la veu— vesten al bosch y quan sigas al pi mes alt, qu' está aprop del barranch, cava la terra y hi trovarás un gran tresor.

En Ramón prenguè un picot y se 'n aná corrents á fer lo que li ordená la veu; y en efecte, en lo lloch indicat trová una caixa qu' al obrirla li ompli 'l cor d' alegria, al veurerla rublerta de monedas d' or, y vensut per l' ambició, exclamà emocionat:

—Ab aixó compraré la veritable felicitat.

Y amagantse, igual qu' hagués comés un crim se 'n entorná á casa seva.

Al endemá á punta d' auba, se 'n anava carretera amunt envers la ciutat, portant son tresor entre sos brassos.

Desde aquell día lo poble restá mut y plé de tristesa puig li mancava son aucell cantayre, l' aucell qu' avans alegrava aquellas encontradas y que deixá lo veritable paradís pera volar al mes enganyós infern.

II

En lo mes sumptuós palau ha cambiat en Ramón, la seva antiga caseta. Ja té lo que somniava; ja es rich, ja es... més, no; anava á dir que ja era felis, pro es mentida. Per més que pretengui enganyarse á éll mateix lo no fer rés lo cansa ¡Com anyora 'l treball!

Tres anys feya que portava tan trista y miserable existencia, quan un día al anar á la caixa la trová oberta y que li havian robat tot son argent. Son desconso fou indescriptible, y per mes d' una setmana se 'i vegé plorós mormolant abatut: ¡Arruinat! ¡Arruinat!

A la fi no tingué mes remey qu' abandonar son palau; y ab uns quants mils que li restavan, á fi de recuperar son perdut capital, va construir un taller de fundició. Als pochos anys la fortuna ja li tornava á somriure. Pro, en honor á la veritat, hem de consignar que jamay abusá de son estat pera explotar al obrer tan miserablement com s' acostuma.

Com mida previsor, colocá en un Banch, la major part de son argent.—Aixis podré dormir tranquil— va dirse; pro s' enganyà. Al cap d' un any lo diari li portava la fatal noticia d' haver quebrat lo banquer depositari de sos bens. Al llegir aixó li semblá com que li peguessin un colp terrible y que la terra s' enfonzés sota 'ls seus peus. ¡Que car li costava esser rich!

Alguns, d' ànima envilida, li aconsellaren que rebaixés lo sou de sos treballadors, pro ell s' hi negá ab fermesa, puig encara servava pura sa conciencia, aquella conciencia tan riallera del joyós ferrer del poble.

Al veure's arruinat per segona volta, pensá en sos temps passats, en aquella llunyana alegríja qu' era sa vida, en aquella llibertat que disfrutava y al veure qu' ho había perdut tot per sa ambició, son cor vasentir un fret gelat, lo fret del remordiment...

De sopte, impulsat per una idea, 's dirijí pressós á la fábbrica. Era de nit. Per tot regnava la mes esferehidora soletat. Talment qu' un foll atravessá totas las seccions, mirantse horrorizat las máquinas, qu' un jorn avans eran sa esperansa, y á las qu' odiava ab tota la forsa de la seva ànima. Y ab lo cor plé d' ira, ho destruhí tot, ab veritable esto's de titá, y 'n feu un munt que, pegant 'hi foch, 's convertí 'n devoradora flama. Prompte tot l' edifici no fou més qu' una espantosa foguera.

Consumada sa obra, va fuji d' allí llensant forta y extranya riallada.

III

Lo poble de *** ja 's torna á despertar ab els cants y colps de mall de 'n Ramón. Aqueix á la fi, na comprés que pera 'l treball no hi ha felicitat possible.

La gent, enterada de tot, quan lo veuhen tan alegroy, lo miran ab extranyesa, prenguentlo per boig.

Jo no sé si aixó será cert. Pro si acás ho fos ¡que 'n fórem de felissos si tot lo mon se convertís en un manicomi!

ANTONI CANTALLOPS.

La mort del geperut

(Històrich)

Petitot y rabassut,
grabat y vermell de cara,
com á un fill presenta un pare,
jó os presento el *geperut*.

Ab bona fé y poch talent
y ataconadó d' ofici,
no coneixia altre vicl
que el vici de l' ayguardent.

Estava sempre *alegroy*:
aixís es que plé d' *esprit*,
mes qu' un sabaté aixerit
era un sabaté... *bocoy*.

Tots els dilluns feya el vago;
anáva á fora á brená,
y els *buois* veyentlo entrá,
li deyan:—¿Qué hi há de pago?

Y responia en Joseph,
vomitant pels ulls verí:
—¿De pago qué hi há? Molt vi
—Y hont el portéu!—Dins del gep.

Y encenentne la pipota
s' en 'nava á casa cantant
hónt la esperava plorant
sa mullé, bona xicota,

que al contemplarlo ab la roba
tacada, reptá 'l volia;
y ell mitj *ensofrat*. solia
deixarla casi com nova.

Lo vehinat creyentla morta
hi corria y la planyía,
y el *gepich* també corria...
á ferne *cinch* de la *forta*.

Mes d' altre part era bó;
servicial, humanitari:
ell fer cap mal? ¡Ni pensarhi!
A las *bonas* un moltó

—Fins demá no os puch pagá.
—Jep, ja ho trovarem, ¿sentiu?

y ell vinga cantá á l' istiu
y á l' hivern vinga cantá

Com l' or no l' enlluhernava
may feya cap picardia
travallava tot lo dia
y á la nit s' emborraxava.

Mes no tenia *mal vi*:
quan se sentia *embruixat*,
despedintse del vehinat
calent, s' en 'nava á dormi.

Ell sabia fer pegats,
ell confeccionava unguents,
ell sabia arrancar dents,
ell curava á n' els *trenca*;

Y exclamava el bon Joseph
ab sa gracia encantadora:
—A tothom euro en bon hora
y jó no 'm puch treure el gep.

—Empró ¡vá! No ull pensarhi
Si un *bulto* duch, es ben meu
Tothom al mon dú sa creu:
Jó duch la creu y el *calvari*.

Quan la *passa*, 's diu, tothom
corrents lo vá aná á buscá
y á molta gent vá salvá
guanyant diners, fama y nom.

Y veyentlo tan *sabut*,
digne de passá á la Historia
se vá acordá, per mes gloria,
dá un *banquet* al *geperut*

y aixecarli un *Monument*..
y ell tant se vá emocioná
que fins va arrivá á plorá
alegrat .. per l' ayguardent.

Li van dedicá una *festa*
digna en tot de Barcelona;
iluminació molt bona,
ball d' envelat ab orquesta

perque 'nés tot ben com cal
y ab lo respecte degut
váren vestí al *Geperut*
de capitá general.

De *medallas* carregat
y ab la *banda* y el sombrero
de plomas, el *curandero*
gepich fou ovacionat.

Y ongrehit d' aquells *trofeus*
se vá enfilá al *Pedestal*
el *C. pitá General*
qu' en d'uya al cap més que als peus.

Mes, fou tanta sa dissort,
que, pujant un grós encaix
vá rómpres, y ell daltabaix
vá caure, y vá quedá mort

Feya horror...;Pobre Joseph!
Al que 'l *contrabaix* tocava
si no s' aparta 'l matava:
Al caure ell, s' aixafá el gep.

Li cantáren las *absoltas*
abllatí mitx *enredat*
y 'l *Mort* allí encarcerat
com si fós un carnestoltas.

Volian embalsamarlo:
perqua, segóns molta gent,
un *bocoy* bó d' ayguardent
convé sempre conservar-lo.

Hi aná lo bó y principal
del vehinat: Damas,.., Doctors;...
tributantseli 'ls honors
de Capitá General.

Y tot lo mon conmogut
recordá aquella caiguda:
puig cap mort fou tant planyuda
COM LA MORT DEL JEPERUT!

MARCELINO SANTIGOSA

EPÍGRAMAS

—Veyam quan havém gastat
de g. s aquesta mesada
—Molt poch; cinch duros rodóns.
—¿Mol poch diu? Vaya una barra
aixó es un robo asquerós
que no pot ja tolerarse.
No se que os haveu cregut;

os penséu que som á Fransa.
Demá trech lo *contadó*
y m' el vench á n' el drapaire
ja no vull que 'm robin mes...
—Per Deu tingui un xich de calma
vosté está en un gros error...
—No senyó, que estich á casa.

Tirant pedras los xicots
van tocá al noy de la Pepa
y li varen fer per cert
un nyanyo damunt las cellas
Quan va anar á l' endemá
á estudi, li va di el mestre
—Que tens mal aqui, Antonet?
—Si senyó... tinch mal de pedra.

CATALA-NISTA

¡Pobre País! Fa molts anys que ab tu van als tres-toms la mateixa càfila de gitanos. ¡Fassi el Poble que aviat hi vagis montar ab la xicota que tu desitjas!

... El fang y la porqueria als carrers han invadit; fins s' hi enfonzan las patillas... ¡y el batlle, sempre dormint!

LICEO

Las representacions de *L' Africana* donadas aquestos dias han servit pera demostrar las facultats artisticas dels Srs. Viñas y Blanchart, principalment aquest últim que feu un Nelasco magistral.

La *particella* que pera lo Vasco escrigué l' immortal Meyerbeer, no es de las que 's prestin mes á las facultats del Sr. Viñas, pero ab tot sigué molt aplaudit y 's veié obligat á repetir la famosa romana «O Paradiso.»

Estava encarregada de la Selika, la notable artista Sra. Giudice que tants triunfos hi havia lograt en anteriors temporadas, y se 'ns presentá molt desconeguda. Volém creure que 's trova indisposada.

La Empresa Bernis deferenta sempre ab los novells artistas y desitjant protegir l' art líric, com en anteriors anys, permeté diumenje passat lo debut del tenor catalá Sr. Saludas cantant lo Fernando de *La favorita*.

No está faltat lo Sr. Saludas de condicions artisticas, pero trobém que *La favorita* es massa aguda per éll. Sa bonica veu per no ser molt extensa, es adaptable á óperas de *fioritura* pero no á las de forsa. Ab tot, y sens dupte per animar lo, se l' aplaudí en alguns finals d' acte.

Pera avuy está anunciada la *reprisa* en la present temporada de l' ópera de Bretón *Garin*, que será cantada per la Srta. Berlendi y lo Sr. Mariacher.

NOVETATS

Els dos concerts qu' han donat els artistas donya Maria P. Gay y Mr. Alfred Cortot son dugas notas dosas y de bon gust pe 'ls aficionats al art líric.

La Sra. Gay lluhí sa potent veu de contralt en las ben triadas pessas de concert que vá cantar, rendint cult als mestres de la música clássica: Beethoven, Schubert, Haendel, Chopin y Schumann.

En Alfred Cortot que diuen es un gran direector d' orquesta, demostrá ser un bon mestre pianista acompanyant á la Sra. Gay y un concertista afiligranat en las pessas que vá tocar en lo magnífich Pleyel qu' omplía l' escenari. Tant lo dolcíssim Chopin com lo revolucionari Wagner foren igualment interpretats ab pulsació ferma, bras vigorós y ben pedalejats, donant á las pessas tocadas lo colorit corresponent.

En lo segón concert 'ns feu sentir Mr. Cortot una pessa de difícil execució qu' ella sola l' acredita. Creyém qu' es de sa composició.

Senthi na María Gay no podian faltar hi las cansons catalanas armonizadas pe 'l mestre de son nom, y certament vam fruir las una volta mes repicant las mans.

Ab las funcions del diumenje doná fi la temporada d' hivern y en ellas Miss Mina Alix ab lo fi de com-

plaure al públich, cantá *couplets* y ballá lo *cake walk*; pero per lo successiu li aconsellém que no reincideixi perque lo seu fort es sols l' automóvil. Consell d' amich.

Are estém esperant las novetats que lo nom del teatro promet y que may faltan als empresaris d' aquesta casa.

CATALUNYA (ELDORADO)

L' estreno á Barcelona de *Pepita Reyes* comedia en dos actes y en prosa d' els germans Quimet y Serafi Alvarez Quintero, es la nota novella d' aquesta setmana.

Fa molt ben fet l' empresa decantantse cap á lo dramátich quan lo líric está tan mancat d' obras com ara, que no doná res de bo per estrenar.

L' obra dels Quintero, no te novetat en son argument, perque no hi ha autor gros ni xich que no l' hagi remenat; pero es escrita ab tanta gracia y está tan ben trovat lo desarrotllo, y els tipos son tan ben buscats, que 'l públich passa la vetlla embadalit ab la maestria d' els autors de referencias. La justesa y mohiment de 'l diálech, els xistes fins y sempre cults, donan gust d' ascoltar, y s' explaya 'l ánimo al veurer desterrats de las taulas, la xavacanería y lo groller.

L' execució molt ben cuidada per part dels actors, lluhintse la Srta. Membrives y en Cerbón, lo mateix que la Irene Alba. En lo conjunt s' hi trova á taltar la finura y garbo del género á que perteneix l' obra, pero es d' elogiarlos son comés ja que *Pepita Reyes* no es l' habitual als actors de la casa.

GRAN-VIA

Pera díssapte próxim está anunciada la inauguració de la temporada de Carnaval ab una escullidíssima companyia que explotará los dos géneros de la sarsuela.

Lo numerós personal contractat, está compost dels Srs. Mach, Borrás y Miracle, (tenor, barítono y baix respectivament) ventajosament coneguts tots tres per haber format part en companyias d' ópera y que are en determinats dias de la setmana explotarán lo género gran de la sarsuela espanyola.

Pera las obras de género *chico*, figuran la tiple Fernani, ja aplaudida de nostre públich, la Srta. Julieta Fons que s' ha fet un nom en los teatros de Madrid y que porta sávia de artista per ser germana de la célebre contralt de igual apellido y además las Srtas Llarrosa, Muñoz, Monterde, característica Sra. Espejo y los Srs. Ibañez, (director), Serra, Lió, Llimona y Puértolas.

Ab tants notables elements, no es aventurat lo preveure una bona temporada de profit pera lo públich y pera la Empresa.

TIVOLI (Circo Equestre)

Debuts á dojo de artistas triats entre mitj de 'ls mellors d' Europa, han omplert la setmana d' aquest teatro.

Els professors Loyal, trayentne sempre acudits nous; lo clown Doro que fa cantar lo gall siga l' hora que vulgui; els Queirolos y tanta colla com n' hem vist, han omplert á gust del públich, aquest espayós y comfortable Círcol.

UN COMICH RETIRAT

LA TOMASA

La rifada de "El Liberal"

Va embabieca als nens dels pobres
oferint munts de juguets;
pero així qu' arribà l' hora
no hi va haver res pe 'ls pobrets.

No pretenem restar mèrits á la contralt D.ª Maria P de Gay, avants *Pichot de Gav* (se veu qu' ara no li agrada 'l *Pichot*); pero, fills meus, *La Publicitat* alabant á n' aquesta artista, en fa ben bé un gra massa.

Per *La Publicitat* ni la Patti, ni la Cepeda, ni la Bordalba, ni la Barrientos, han tingut ó tenen lo prestigi de la senyora Maria de Gay.

Y á rengló seguit; ¡en volen d' incens y elogis! No faria mes un pare per una filla.

Copiém un parrafet.

«Los salons aristocráticos de esas cultas ciudades (se refereix á Bruselas y Londres) la sollicitan con frecuencia, en Bayreuth la desean, en los Estados Unidos la aguardan con impaciencia...»

De lo sublim á lo ridícul no hi ha més qu' un pas.

Nos jugaríam un bombo, que 'l parrafet en qüestió y 'ls demés que componen l' alabansa, han brollat de la impetuosa ploma d' en Marquina.

Alguns teatros de Madrid han de benehir al pare Nozaleda, designat per ocupar l' arxibisbat de Valencia, perque l' *héroe* de Filipinas los ha proporcionat alguns plens á vessar.

No 's creguin ara; que 'l frare en qüestió siga tencer ni baylarí sisquera, pero ha donat peu als poetas pera endressarli lletres picantas amanidas ab música de *couplets*.

Aixó prova la popularitat de que gosa aquet fray; lo seu nom ha servit pera omplir los teatros.

Vritat es que 'ls coliseus han rebut algun multasso y que un actor ha tingut de passar al Govern Civil, pero ja 'n voldrían cada día las empresas de contra temps com aquets.

Lo pare Nozaleda va fentse popular per moments pero bé podría succehirli com al ase del qüento, que s' anava acostumant á no menjar, y quan va estarhi del tot, va morir-se.

Potser que si 'l nou arquebisbe entra á Valencia, li passi una cosa per l' istil.

En Maura te unas sortidas que l' acreditarán prompte.

Parlant ab los periodistas respecte de la vaga dels obrers del mar, de Valencia, ha dit qu' ell no 's posaría al costat dels amos ni dels obrers, pero que creya qu' aquets últims, per falta de recursos, no podrían sostenirse gayre temps.

No 's posa al costat de ningú; pero demostra qu' está esperant que 'ls petits se reventin.

¡Vaya una manera te de resoldre 'ls conflictes en Mau... Mau... Maura.!

Un capellá de Valladolid, s' estranya de que 'ls republicans fassin tanta oposició al nomenament del P. Nozaleda pera arquebisbe de Valencia, puig ell creu que la millor manera de

desacreditarlo sería deixarlo anar á disfrutar de son arxibisbat. Potser té rahó 'l capellá de Valladolid.

Com qu' es del mateix ofici, no fora estrany que conegués lo panyo.

D'ssapte va morir en aquesta ciutat lo conegut autor dramátich D. Joseph Coll y Britapaja, qui algún temps va gosar de gran popularitat.

Los nostres pares recordan ab fruició lo grandíós èxit de «Lo Robins' n petit» y 'ls no menos afalagadors de «Sant Pol á Polo Nort», «L' Angelet y la Angeleta» y algun altre.

Nosaltres, arrivats al mon en una época de transició teatral ja no 'ns han entussiasmat tant las obras d' en Coll y Britapaja, pero hem de confessar, no obstant, que dintre del género bufo, en boga fa trenta anys, cumplían son paper á la perfecció.

Per haver fet riure á tota una generació, algun mèrit ha de tenir-se, y no hem de pretendre nosaltres escatimar-lo al Sr. Coll y Britaja com á literat, qualitat que venia reforsada per una honradesa ben coneguda y per una conseqüencia política dintre del partit republicá que 'l fan, per cert, ben respectable.

Descansi en pau aqueix soldat de las lletres, qu' acaba de sentir lo cop de dalla que á tots nos espera.

Los que vullguin navegar sense trovar-se al mar, los recomaném que s' arrivin á la Sagrera y Sant Andreu, després d' un día de pluja.

La carretera, especialment, es un mar d' aygua y fanch, ahont quedan encallats gayrebé tots los vehiculs que s' atreveixen á passar per un punt tan perillós.

Ara compreném perque molts pobles agregats renegan de l' agregació. Mentres eran pobles tenían en los seus carrers los mateixos sots y fanch qu' ara, pero eran pobles al cap de vall; ara es botxornós per ells que formant part d' una ciutat que vol figurar entre las primeras d' Europa, tingan los seus carrers en un estat tan llastimós.

¡Com se fonen, donchs, los milers de duros qu' ingressan en las areas municipals! No podría destinarsen una petita part á engravar aquellas barriadas deixadas de la má de Deu.

Al entornarsen á Madrid lo Sr. Canalejas, acudiren á la estació alguns amichs seus y altres que no ho eran.

Los primers varen despedirlo fredament; los altres li proporcionaren una ovació de xiulets.

Está vist qu' aquella mandunguilla de gorro-frigi y corona no es pe 'ls paladars d' aquí.

En lo mitin del teatro Onofri, en Junoy repetint la veu de molts, va anomenar á n' en Lerroux ab lo titul de l' *emperador del Paralelo*; lo qual que á n' en Lerroux no debía agradarli gayre, perque un motiu costa molt poch de posarse y molt d' anarsen, y avuy en día gayrebé no 'ls usa ja ningú més que 'ls gitanos y 'ls toreros.

Vés si li agradaría á n' en Junoy que li diguessin *Lo Negre de la Riba*.

Y aixó qu' es mes negre ell, qu' emperador en Lerroux.

La Mutua pera la extracció de letrinas, es una Empresa que ja fa tres cosas, y especialment la última de las cosas ó siga pudor.

En molts punts de la ciutat hi ha las necessarias plenas fins dalt, á causa d' imposicions de la Mutua que no poden tolerarse y que deurían ser represas ab ma forta.

Y no parlém mes per avuy d' aquesta Mutua, perque la... Mutua com mes se remena, mes put.

Després d' haver perdut l' Habana, 'ls nostres diners, per mes pega, s' en van á parar allí.

Segons *La Discusión* d' aquella ciutat, la grossa de Nadal y 'l segon premi del mateix sorteig han anat á caure á mans habaneras.

La grossa, la desitjada grossa, l' ha arreplegada per enter un millonari.

Sempre la sort va á las casas menos necessitadas.

Alabém á qui ha rep rüt la sort d' una manera tan equitativa.

Los vint prelats que tenen asiento en lo Senat, anirán tots á la alta Cambra (aixó de cambra va molt be en aquet cas) pera pen lre part en la discussió qu' origini 'l nomenament del pare Nozaleda.

¡Quin goig farà veure vint mitras reunidas!

Y quina ovació si desde la alta Cam'ra s' en anavan á fer...
L' Africana.

Per fi, en la sessió celebrada dimars pe 'l Ajuntament y en la tercera votació va quedar definitivament arreglada la qüestió de Tinents d' Arcalde; pero ob tot y 'ls arreglos y componendas d' última hora, sols obtingueren majoría absoluta de vots set dels elegits, los tres restants tingueren de contentarse ab vinticinch vots cada hu.

Lo qual significa clarament, que, á pesar d' haver dit tiris y troyans, qu' allí no eran polítichs sino administradors de la Ciutat, los grupos que ja sabían que per falta de número no podían arreplegar cap vara, votaren en blanch.

Aquestas antipatias y batussas entre 'ls diferents elements que componen la Corporació municipal, sols causan mal ver dader als cándidos electors que portaren á n' aquets senyors al Consistori.

Havém rebut una hermosa poesia titulada «La Sardana» original de Baldomer Parramón y Castany y dedicada als sardanayres de Ripoll.

La setmana próxima tindrem molt gust en publicarla en lo nostre setmanari.

EPIGRAMA

— Coneixes l' amich Marsal?
está prés; ¡ves, qui ho diría!
Total, perque l' altre día
digué lladre á un concejal.

RAMPEL I S.

Regalos de cap d' any

Ultimament se 'ns ha favoregut ab los següents obsequis que pera motiu d' any nou han ofert alguns industrials á sos clients:

De la acreditada fábrica de xocolata *La Condal* y *Sagrada Familia* que administra don Anton Soler y Alsina, un bonich cromo notablement litografiat, en que hi ha una parella de nens.

De la *Imprenta Elzeveriana*, una reproducció de una escultura del reputat artista Sr. Renart, en que hi ha un caixista de impremta treballant en son ofici.

De la coneguda fábrica de xocolata de *Matias López* de Madrid, per medi de sos representants en eixa Srs. Riera y fills, un notable cromo fet á Alemanyia y qu' es una mostra palpable que en litografía es lo país mes adelantat.

Además reparteix calendaris de butxaca, també executats ab un primor y elegancia extraordinarias.

De la fábrica de licors del *Sr. Escat*, un bonich cromo ab la vista de sa fabrica.

De la acreditada fábrica de xocolata de *D. Evaristo Juncosa*, un notable cromo ab relleu y també útils y elegants calendaris de butxaca.

Mil mercés á tots y prosperitats sens fi en lo present any.

Del meu rebost

— Lo meu amich Pau Gali
l' altre día es va enfadar
perque quan el vaig cridar
Pau Gali li vareig dí.
Com jo, 's estranya tothom
ja que ningú vá compendre
perque en Pau de mi es va ofendre
cridentlo en tot lo seu nom.
Pro segons digué l' Arnau
al devant vol l' apellido
y are sempre que jo l' crido
l' anomeno Gali-Pau!

ALBERTET DE VILAFRANCA

Correspondencia

No 'ns serveix lo que 'ns envian los senyors Ramonet de Café; L. Saborit; Estorer del carrer de Sant Pau; Consolat J. Foris; U s scriptor de Pa' auso itar. Peret del Priorat; Un Tomás; Catalá Nista; Nemssi Girabau, Elias Juliana; R. Homedes; Mont Tranquil; J. Miralles; J. Ribas; Ramón Garcia;

Albertet de Vilafranca: Anirá un epigrama.
Quedan cartas per contestar.

LITOGRAFIA BARCELONESA

SANT RAMÓN, 6. - BARCELONA

LA TOMASA
Actualitats

—¿Y quan te casarás ab mi, Xato?
—Aviat; que m' han promés un bon
pico pera fer una carícia á n' en *Boza*
leda, tan bon punt arrivi a Valencia.

—Lo millor que podria fer en *Boza*
leda: Vestirse com nosaltres perdonám,
y picar d' espuela.

—Jo á tots ios que cantan *couplets*
contra en *Bozaleda*, 'ls arrossegaria;
com que jo soch esclau de la llibertat...